Blogi

Kiinan uudet ilmastotavoitteet vaativat tehokkaita keinoja ja talouden monipuolista rakennemuutosta

Kiinan talous, Ilmasto | 10.02.2021 | Seija Parviainen

KIRJOITTAJA

Seija Parviainen
Vanhempi ekonomisti

Kiinan suhtautuminen ilmastokysymyksiin on muuttunut merkittävästi. Vielä kymmenisen vuotta sitten ilmansaasteita savusumuineen pidettiin usein vain hintana talouskasvusta ja elintason noususta.

Kiinan suhtautuminen ilmastokysymyksiin on muuttunut merkittävästi. Vielä kymmenisen vuotta sitten ilmansaasteita savusumuineen pidettiin usein vain hintana talouskasvusta ja elintason noususta. Muutos virallisen Kiinan asenteissa kypsyi sitä mukaa kun omien kansalaisten tyytymättömyys ja kansainväliset paineet voimistuivat. Maassa on ymmärretty, että ilmaston lämpenemisellä voi olla merkittäviä haittoja Kiinan omaan talouteen. Esimerkiksi meren pinnan nousu olisi suuri uhka itärannikon suurille kaupungeille. Lisäksi Yhdysvaltojen irtautuminen Pariisin ilmastosopimuksesta presidentti Trumpin johdolla antoi Kiinalle mahdollisuuden profiloitua uudella tavalla ilmastoasioissa.

Kiina on sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen ja luvannut pysäyttää päästöjensä kasvun vuoteen 2030 mennessä. Tavoitetta ei pidetä kovin kunnianhimoisena; salliihan se Kiinan kasvattaa päästöjään vielä kymmenen vuotta. Kiina on nyt maailman suurin hiilidioksidipäästöjen lähde lähes 30 prosentin osuudellaan. Sen päästöt ovat kasvaneet viime vuosinakin koronavuotta 2020 lukuun ottamatta. Esimerkiksi EU ja USA ovat onnistuneet hillitsemään päästöjään merkittävästi Kiinaa paremmin (kuvio). Kiinan hiilidioksipäästöt ovat henkeäkin kohden laskettuna esimerkiksi EU:ta korkeammat.

Melkoinen yllätys koettiinkin syyskuussa 2020, kun presidentti Xi Jinping ilmoitti Kiinan pyrkivän hiilineutraaliksi vuoteen 2060 mennessä. EU:lla, Japanilla ja Korealla tavoite on vuodessa 2050 ja

Suomella vuodessa 2035. Kiinalta hiilineutraalisuuden saavuttaminen 40 vuodessa edellyttää energiapolitiikan täyskäännöstä, tehokasta päästökauppaa, teknologista kehitystä sekä suuria taloudellisia investointeja. Tähän tähtääviä investointeja arvioidaan tarvittavan seuraavien vuosikymmenien aikana yhteensä noin 5000 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvosta (noin 30 % suhteessa Kiinan vuoden 2020 bkt:hen). Lisäksi Boston Consulting Group on arvioinut, että tavoitteen saavuttaminen tulee maksamaan Kiinalle noin 2 % vuosien 2020-2050 bkt:sta.[1]

Kiinan energian tuotanto nojaa edelleen pitkälti kivihiileen, jonka osuus maan hiilidioksidipäästöistä on noin 80 %. Alue- ja työllisyyspoliittiset tekijät ovat johtaneet siihen, ettei edes saastuttavimpia vanhoja voimaloita ole suljettu sitä tahtia kuin olisi ollut liiketaloudellisesti ja ympäristön kannalta perusteltua. Talouden elvytyksen nimissä rakennetaan edelleen myös uusia hiilivoimaloita. Kiina on panostanut paljon myös vesi-, tuuli- ja aurinkoenergiaan, niin että Kiinassa on nyt maailman suurin uusiutuvan energian tuotantokapasiteetti. Silti uusiutuvan energian osuus Kiinan koko sähkön tuotannosta on pysynyt pienenä (noin 22 % vuonna 2019). Myös ydinvoiman osuus tuotannosta on jäänyt vähäiseksi (noin 5 %). Fukushiman onnettomuuden jälkeen monien valmiiden ydinvoimaloiden käyttöönottoa ja uusien rakentamista lykättiin. Hiilineutraalisuustavoitteen toteutuminen edellyttää Kiinalta kuitenkin lähes koko energian- ja sähköntuotannon siirtymistä uusiutuvaan energiaan ja ydinvoimaan (BOFIT Policy Brief 14/2020*)*.

Kiinan ilmastotavoitteet nojaavat siihen, että teknologinen kehitys ratkaisee osan ongelmista. Kiina on jo edelläkävijä monien ympäristöteknologiaan liittyvien laitteiden kuten aurinkopaneelien valmistajana. Myös sähköautojen tuotanto on ollut Kiinalle tärkeä uusi aluevaltaus (BOFIT Policy Brief 3/2021*)*. Autokannan sähköistyminen yhdessä latausmahdollisuuksien parantumisen kanssa on tärkeä kehitysaskel, jonka merkitys ilmastopolitiikassa kasvaa sitä mukaa kuin sähköntuotanto vapautuu fossiilisista lähteistä. Ympäristöteknologiaan ja sähköautoihin liittyy Kiinalla myös merkittäviä vientimahdollisuuksia.

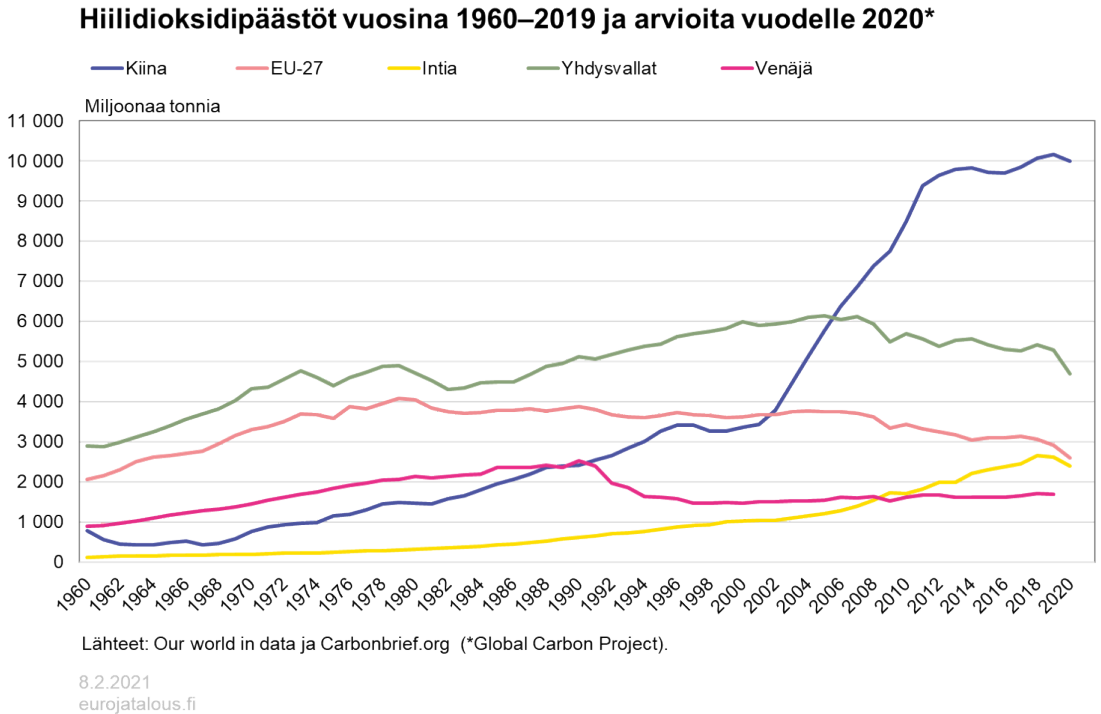
Suuria odotuksia liittyy myös helmikuun alussa 2021 virallisesti käynnistyneeseen Kiinan kansalliseen päästökauppaan, jota on valmisteltu vuosien ajan ja testattu alueellisissa pilottihankkeissa. Siinä ovat aluksi mukana lähinnä energia-alan yritykset, yhteensä yli 2200 yritystä. Mallia on haettu etenkin EU:n päästökauppajärjestelmästä. Kiinassa ongelmana on kuitenkin se, että sähkön hinta ei määräydy vapaasti markkinoilla, vaan sen asettavat paikalliset viranomaiset. Kotitalouksille sähkön hinta oli Kiinassa kesäkuussa 2020 GlobalPetrolPrices.com-sivuston mukaan 0,084 USD/kilowattitunti (Yhdysvalloissa 0,149 USD) ja yrityksille 0,104 USD/kilowattitunti (Yhdysvalloissa 0,111 USD). Kun kivihiilivoimalaitokset joutuvat maksamaan päästöoikeuksistaan, ne eivät voi siirtää lisäkustannusta asiakkailleen. Sähköntuotantoyritysten pelätään ajautuvan taloudellisiin vaikeuksiin, eikä hintamekanismi pääse ohjaamaan kulutusta vähäpäästöisempään suuntaan. Toinen ongelma liittyy siihen, että Kiinassa järjestelmä ei sisällä

yleistä päästökattoa, joka on keskeinen osa EU:n järjestelmää. Päästökattoa laskemalla ja siten myynnissä olevien päästöoikeuksien määrää vähentämällä voitaisiin ohjata yrityksiä tehostamaan toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan.

Käytännössä päästökaupan täysimittainen käynnistyminen koko maan tasolla vie aikaa, ja ensimmäinen toimintavuosi 2021 on testivaihe. Kaikki Kiinan päästökauppajärjestelmän yksityiskohdat eivät ole vielä selvillä. Vielä ei ole varmuutta esimerkiksi siitä, missä määrin ulkomaiset yritykset voivat osallistua päästökauppaan.

Kiinan uusi ilmastotavoite ja päästökaupan käynnistyminen osuvat mielenkiintoiseen ajankohtaan, kun esimerkiksi Yhdysvallat on juuri liittynyt presidentti Bidenin johdolla takaisin Pariisin ilmastosopimukseen. Ilmastoyhteistyön suhteen on taas toiveikkuutta ilmassa. Keskustelu globaalista hiiliverosta ja globaalista päästökaupasta on jatkunut jo vuosien ajan. Käytännössä Kiinan päästökaupan liittäminen mukaan muihin päästökauppajärjestelmiin on vielä kuitenkin kaukainen ajatus. Ensin on tehostettava Kiinan energiamarkkinoiden hintamekanismia ja suunnattava maan elvytyspolitiikka tukemaan selkeämmin ilmastotavoitteita.

Kuvio 1.

Asiasanat

BOFIT, ilmastonmuutos, Kiina